

Oog in oog ... met Pilatus

Liturgiesuggesties:

Psalm 42: 1 en 2

Opwekking 268

Psalm 32: 1

1e Schriftlezing: Jesaja 53: 1-7

Psalm 27: 1

2e Schriftlezing: Marcus 15: 1-15

Psalm 27: 6

Na verkondiging: Schriftberijming 13: 1, 4, 5 en 6

Psalm 56: 5 en 6 OB

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongens en meisjes,

'Ik ben een verliezer!'

Nee, je zègt het misschien niet zo gauw.

Eerder dénk je het.

Per slot van rekening is het niet bepaald eervol om als verliezer te boek te staan.

Verliezen doet pijn.

Met alle inzet heb je gevochten voor je huwelijk, maar tevergeefs.

Alleen de scherven houdt je over en je snijdt je eraan.

Je hebt je strijd ... verloren.

Je durft niet verder te kijken, de toekomst in.

'Ik ben een verliezer.'

Of ... je bent welgemoed voor jezelf begonnen.

Je spaargeld ging als startkapitaal in je bedrijf en de bank zorgde voor een krediet.

Het liep als een trein, dat eerste jaar.

Maar toen: Tegenslag na tegenslag.

Het ene artikel liep niet.

Het ander werd niet tijdig aangeleverd.

Bovendien ging er ook nog één van je klanten failliet.

En dan belt de bank.

Ze willen een gesprek met je.

Binnen de kortste keren is het afgelopen met zo zo veelbe-lovend begonnen 'eigen' bedrijf.

'Ik ben een 'looser', een verliezer!'

Ook op andere manier kun je met verlies worden geconfronteerd.

De chef van je man belt op, want hij is niet op z'n werk verschenen.

Da's toch niets voor hem.

Maar even later staat er een politieagent voor de deur.

Binnengelaten vertelt hij van dat verschrikkelijke ongeluk.

Verliezen.

Deed het maar éven pijn.
De werkelijkheid is vaak anders.

Verliezen.

We doen het allemaal.

In het groot of in het klein.

En soms is het zo overweldigend ... dat het allemaal zwart wordt om je heen.

Het lijkt wel of je niets gegund wordt.

Of je nergens van genieten mag.

En dan?

Niks 'dan'!

'Ik ben een verliezer', denk je dan.

En soms zég je het ook.

De deur van je toekomst valt dicht.

Het is donker opeens.

Je weet het zeker: Het wordt niets meer.

En God dan?

God?

Ja God!

Wees maar gerust: Hij begrijpt je.

Hij doorvoelt je.

Hij weet het.

Hij heeft het aan den lijve meegemaakt wat verliezen is.

Zijn eigen Zoon aan een kruis.

Dieper kon het niet.

Maar hoopvoller kon het ook niet.

'Ik ben een verliezer.'

Maar dat is - wat God betreft - tóch niet het laatste woord.

Hij verwijst dóór.

Naar Jezus.

Naar het kruis van Golgotha.

Daar moet je met je verlies naar toe.

Je moet het wel durven.

Je moet het wel willen.

Je verlies delen met Hem.

Oog in oog ...

*

Daar hangt Hij ... Jezus.

Zijn rug is stuk geslagen.

Met spijkers hebben ze Hem aan polsen en voeten vastgenageld aan het hout.

De Romeinse beulen verdelen zijn kleren.

Veel soeps is het niet meer.

Doordrenkt met bloed.

De geestelijke leiders van Jeruzalem kijken - met een grijns op hun gezicht - toe hoe 'deze ketter Jezus' lijdt aan het kruis.

Vorbijgangers lachen en spotten: Looser, Verliezer!

Voor anderen is het een stukje drama waar je naar kunt kijken en waarover je nog eens kunt napraten.

Een enkeling pinkt een traan weg.

Want hoe je ook over Hem mocht denken ... het blijft aandoenlijk om iemand aan een houten kruis te zien hangen.

Een bonte mengeling van mensen staat oog in oog met Jezus.

De één is verdrietig, de ander wraakzuchtig.

Maar hoe verschillend ook ...

Over één ding zijn ze het eens: Jezus is een 'looser', een 'verliezer'.

Het leek er even op dat Hij een bijzonder mens was.

Een koning, een overwinnaar of zoiets.

Maar nu zien ze het: Het einde van zijn leven nadert.

Daar hangt Jezus.

Van mensen verlaten!

Hoe had met Hem zó ver kunnen komen?

*

We stappen een aantal eeuwen terug in de tijd.

"En terstond, 's morgens vroeg, stelden de overpriesters met de oudsten en schriftgeleerden, de gehele Raad, een besluit vast, en zij boeiden Jezus en leidden Hem weg en leverden Hem over aan Pilatus."

Daar gaat Jezus.

Gebonden naar Pilatus.

Als een veroordeelde.

Om Pilatus te laten denken dat hij in Jezus te maken heeft met een gevaarlijke oproerkraaiër.

Naar Pilatus, omdat de Joodse raad zélf geen doodvonnis mag voltrekken.

Dát vonnis moet door de bezetter worden bekrachtigd en zonodig uitgevoerd worden.

Gebonden naar Pilatus.

Als een willoos lam.

Als een offerdier!

Hoe zegt Jesaja het ook al weer?'

"Hij werd mishandeld, maar liet zich verdrukken en deed zijn mond niet open; als een lam dat ter slachting geleid wordt, en als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed hij zijn mond niet open." (Jesaja 53:7)

'Bent Ú de Jodenkoning?', is de vraag van Pilatus aan Jezus.

Zijn woordkeus verraadt de Romein.

Een Jood zou gevraagd hebben naar ... de Koning van Israël, de Messias, de Gezalfde van God.

Pilatus vraagt naar de guerillaleider, de vechtkoning.

Er klinkt dan ook verbazing en ongeloof door in zijn vraag.

Pilatus ziet daar vóór zich de armzalige gestalte van de lijdende knecht waarvan Jesaja profeteerde.

"Hij had gestalte noch luister, noch gedaante dat wij Hem zouden begeerd hebben."
(Jesaja 53:2)

Met veel vraagtekens en uitroepetekens vraagt Pilatus:

'Bent U de Jodenkoning???!'

Pilatus gelooft er geen steek van.

Wat een slappeling.

Moet dat leiding geven aan het Joodse verzet tegen de Romeinse bezettingsmacht?

'Bent Ú de Jodenkoning?'

Jezus antwoordt positief:

'U zegt, dat Ik koning ben.

Maar er klinkt de nodige reserve in door.

'Ik ben Koning, maar anders dan u denkt!'

*

Oog in oog met ... Pontius Pilatus.

Z'n tijdgenoten, broeders en zusters, jongelui, hebben weinig goede woorden voor hem over.

Onbuigzaam en onbeheerst hard, is hun oordeel over hem.

Z'n bestuur wordt gekenmerkt door 'corruptie, geweld, afpersingen, mishandelingen van mensen, kwetsingen, aanhoudende executies en o'nverdraaglijke wreedheden.'

Pontius Pilatus.

Hij had de euvele moed de bouw van een 70 km lang aquaduct te financieren met geld uit de kluizen van de tempel.

Moet je na gaan.

Joods tempelgeld, voor de watervoorziening van een Romeins garnizoen.

Dat pikken ze niet.

Toen de bevolking er lucht van kreeg was het razend geworden.

Pilatus had de reischoppers laten aftuigen en veel Joodse demonstranten vonden bij die afstraffing de dood.

Een andere keer had hij zijn troepen blijkbaar bevolen de Romeinse standaard/vlag met daarop de afbeelding van de keizer binnen Jeruzalem te brengen.

Volgens de Tien Geboden is het maken van beelden een zonde.

Als protest tegen deze wetsschending door de soldaten van Rome hielden de Joden een grote, maar vreedzame demonstratie.

Die dwong Pilatus de standaard te verwijderen.

De rust was teruggekeerd, maar de stemming bleef explosief.

Oog in oog ... met Pontius Pilatus.

*

Pontius Pilatus.

Romeins stadhouder.

Van 26-36 is hij procurator over Judea en Samaria.

Zijn paleis staat in Caesarea, de stad genoemd naar de keizer.

Vandaag is Pilatus in Jeruzalem.

In verband met het Paasfeest van de Joden.

Om zo snel mogelijk eventuele relletjes in de kiem te kunnen smoren.

Pontius: da's z'n achternaam.

Pilatus: de speerwerper, da's z'n bijnaam.
Als alle Judeese stadhouders is hij ambtenaar.
Een direct ondergeschikte van de keizer in Rome.
10 Jaar regeert hij met straffe hand over het volk van de Joden.

*

Oog in oog met Pilatus.
Vandaag is het vrijdag.
Vanavond begint het Joodse paasfeest.
Ze hebben een zekere Jezus bij hem binnengebracht.
Pilatus moet vandaag recht-spreken.
Het verhoor draait om het beweerde koningschap van deze Jezus.
'Bent Ú de Jodenkoning?'
Dat is blijkbaar de aanklacht waarmee de Joodse leiders Jezus voor Pilatus hebben laten brengen.
Maar Pontius Pilatus laat zich niet intimideren door deze 'menigte'.
Stellig heeft hij geweten dat de Joodse raad gauw iets wilde doordrukken.
Iets waar het hele volk misschien niet eens achterstond.
Het Joodse paasfeest stond immers voor de deur ...
Uit ervaring weet hij hoe groepjes profiteurs een volk kunnen misleiden: demagogie, volksverlakkerij.

Van de drie aanklachten die Lucas ons vertelt:
- Hij misleidt het volk;
- Hij zet aan tot belastingweigering;
- Hij zegt de Jodenkoning te zijn ...
pakt Pilatus meteen die aanklacht, waarom alles draait:
'Bent Ú de Jodenkoning?'

Een dergelijke politieke aanklacht kan een vertegenwoordiger van de keizer in Rome natuurlijk niet naast zich neerleggen.
En met het antwoord: 'Zoals u zegt!' erkent Jezus zo beetje een koning te willen zijn.
Maar wat moet je met zo'n antwoord?
Pilatus moet rechtspreken over Jezus.
Maar gemakkelijk is het niet.
Zijn Romeins rechtsgevoel zegt hem dat Jezus onschuldig is.
En Pilatus doet eerst nog z'n best om het recht ... recht te laten zijn.
Maar het leven van een zoveelste rangs rabbi uit een afgelegen provincie van Rome weegt niet op tegen de kans op oproer in de stad.
In geen geval wil Pilatus dáárdóór geschaad worden in z'n politieke carrière.

Hij durft Jezus dan ook niet los te laten en hem op vrije voeten te stellen.
Temeer ... d'r worden nogal wat beschuldigingen tegen Hem ingebracht.
En intussen hebben de Joodse leiders dóór dat Pilatus behoorlijk met de zaak Jezus verlegen is.
Daarom proberen ze met hun beschuldigingen meer kracht bij te zetten door er van alles aan vast te knopen.

Maar recht is recht.
Pilatus doorziet het waardeloze van de aanklachten tegen Jezus.
Hij weet zich met Hem geen raad.
Ten slotte 'verwondert' hij zich over Jezus.
Een zwijgende Jezus.
'Want - schrijft Markus - Jezus gaf hem niets meer ten antwoord.'

*

Da's, gemeente, een opvallende trek in het evangelie van het lijden en sterven van de Here Jezus.
Zwijgend heeft Hij oog in oog met zijn wereldlijke rechters gestaan.
Zwijgend staat Jezus voor de Joodse Raad:
"En Hij gaf niets ten antwoord."
Zwijgend staat Jezus hier oog in oog met Pilatus.
En als Hij straks voor Herodes wordt voorgeleid zal Hij opnieuw - nu op de vele vragen van Herodes - geen enkel antwoord geven.
"Als een schaap dat stom is voor zijn scheerders, zo deed Hij zijn mond niet open."
"Zie, het Lam van God!"

"Doch Jezus gaf hem niets meer ten antwoord, zodat Pilatus zich verwonderde."
Verwondering.
Hoe bestaat het, dat deze beschuldigde zich de vrijheid ver-oorlooft om helemaal niets te zeggen in zijn eigen voordeel.
Dat is ongehoord.
Pilatus, broeders en zusters, jongelui, ervaart en voelt iets van het unieke van de persoon van Jezus.
De aardse en de hemelse Rechter staan hier oog in oog met elkaar.
Wie is de eigenlijke rechter?
Pilatus of Jezus?
Nú beslist een aardse rechter over de hemelse Rechter.
Op de jongste dag, de dag van het oordeel van God, zal de hemelse Rechter oordelen over zijn aardse rechter.

*

Maar waarom zwijgt Jezus nu?
Omdat Hij, omdat Hij ... onschuldig is!
Hier staat de zwijgende Zoon des Mensen, de Knecht des Heren, het Lam van God.
Hij staat hier niet voor Zichzelf.
Hij staat hier in onze plaats.
Als onze zwijgende Plaatsvervanger.
En daarom kán Jezus zijn mond niet open doen.
Hij kan en mag zich niet verdedigen tegenover zijn aardse rechters.
Heel wat beschuldigingen worden tegen Hem ingebracht.
Maar al die beschuldigingen zijn stuk voor stuk ... vals.
Ze zijn klinkklare leugens.
Jezus is dé On-schul-di-ge!

Met grote nadruk betuigt Marcus dit.

Jezus is dé Onschuldige.
Pilatus zal het straks zo uitspreken:
"Wat heeft Hij dan voor kwaad gedaan?"
"Ik vind geen schuld in Hem!"

Jezus verdedigt Zich niet.
Hij zwijgt.
Hij zwijgt omdat Hij straks als de Onschuldige ter dood zal worden veroordeeld.
"Als een schaap dat stom is voor zijn scheerders", gaat Jezus de weg naar de offerplaats Golgotha.

En weet u, broeders en zusters, jongelui ...
Jezus draagt ons, die bij Hem horen, in zijn hart met Zich mee.
Zijn liefde gaat naar óns uit.
De beschuldigingen die op u en jou en mij moesten neerkomen ... neemt Híj op Zich.
Daarom zal Hij straks in de duisternis van de godverlatenheid op Golgotha ónze straf dragen.
Opdat wij nimmer van God verlaten zouden worden.
Opdat wij vrijgesproken zouden worden door het zwijgen van het Lam van God.

*

En wat doet Pilatus?
Overtuigd weliswaar van de onschuld van Jezus zoekt hij nog naar een weg om zich van Hem te ontdoen.
Ook Pilatus wenst nu niets meer met Jezus te maken te hebben.
'Weg ermee!'
'Hier in Jeruzalem, in het paleis van de Romeinse stadhouder, is geen plaats voor de Jodenkoning.'

En Pilatus schuift zijn verantwoordelijkheid naar anderen af.
Ze mogen kiezen: Jezus of Bar-abbas.
Een oud gebruik. Hoe oud?
Op het Joodse paasfeest iemand loslaten om hen gunstig te stemmen.
Weet u, ... Pilatus is hier de eerste die het Paasfeest van Israël en de zaak van Jezus met elkaar verbindt.
En even later staan ze oog in oog met elkaar.
Twee zonen van de Vader.
Bar-abbas: zoon van een vader.
En Jezus: zoon van dé Vader.

Bar-abbas, de guerillastrijder, de aanvoeder van de opstandelingen.
Een man van geweld, van bloed.
Tegenover Jezus.
Zoon des mensen, lijdende Knecht des Heren, Koning van de Joden.
En tegen alle verwachtingen van Pilatus in kiest het volk vóór Bar-abbas en tégen Jezus.
Nog tweemaal sputtert Pilatus tegen.
En met verontwaardiging roept hij uit:

'Maar wat moet ik dan met Hem, die jullie de Jodenkoning noemen?'
"En zij schreeuwden opnieuw: Kruisig Hém!"

Nog een keer probeert Pilatus het:
"Wat heeft Hij dan voor kwaads gedaan?"
"Zij schreeuwden des te meer: Kruisig Hem!"
Pilatus geeft het op.
Hij kan niet anders dan toegeven.
Niet om recht te doen, maar "om de schare haar zin te geven."

*

Oog in oog met ... Pilatus.
De hoogste gezagsdrager, de procureur-generaal.
Vertegenwoordiger van het beroemde Romeinse recht ...
En die laat zich ompraten door een schreeuwende menigte!

Toch is hiermee, gemeente, de volgende stap gezet op de weg van het lijden.
Wat hier vandaag gebeurt is niet alleen een zaak van priesters en Romeinen.
Wat hier gebeurt is een zaak van het hele volk!
Hier kiest het volk zich een Paas-Lam.
Het Lam van God dat de plaats inneemt van het hele volk.
Grote Verzoendag.
Goede Vrijdag.
Het bloed van het Lam van God kome over ons en over onze kinderen.
Dat wordt straks pas duidelijk.
Straks als alles achter de rug is.

Voor Pilatus is het onheil voorlopig afgewend.
Opgelucht haalt hij weer adem.
Zijn carrière en zijn positie zijn gered.
'Zie, ik was mijn handen in onschuld.'
Jezus' on-schuld.
"En hij gaf Jezus, na Hem gegeseld te hebben, over om gekruisigd te worden."
Looser, Verliezer.
Wie?
Jezus? Of Pilatus?

*

Bar-abbas, de schuldige, komt vrij.
Jezus neemt zijn plaats in.
Dat is, broeders en zusters, jongelui, het geheim van de plaatsbekleding.
Volop in de theologische discussie.
Maar wees nou eens eerlijk?
Als God zou oordelen over ons leven dan zouden wij toch ook schuldig zijn bevonden.
Wij zijn toch net zo goed oproerkraaier?
We verzetten ons toch tegen het gezag van God en zijn Woord?
Maar het geweldige is ... als wij oog in oog met Jezus komen te staan ...

Als wij gaan ontdekken dat Hij voor ons de weg van het lijden en het sterven is
gegaan ...
dan mogen we ook geloven dat wij nooit echt verliezers kunnen zijn.
Dan zijn wij - zegt Paulus - meer dan overwinnaars.
Aan het kruis van Golgotha horen we Jezus' woorden:
"Het is volbracht!"
Toen was het ook volbracht.
Gods reddingsoperatie.
Voor u, voor jou en voor mij.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Leeuwarden 22 maart 1998 (voorbereiding avondmaal)

! Wanneer deze preek in een kerkdienst wordt gelezen graag even een mailtje. !